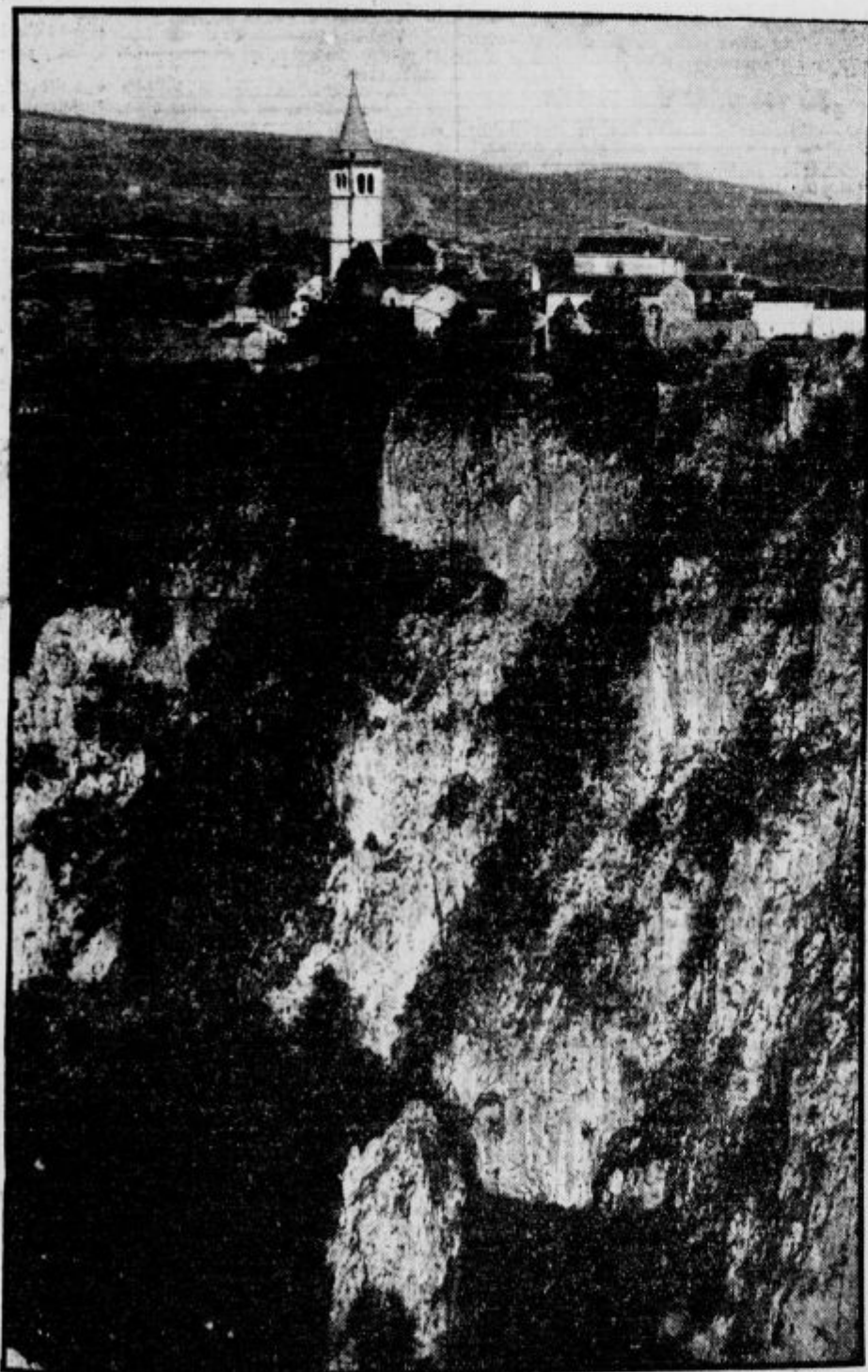

Domoljub

V Ljubljani 1. decembra 1943

56. Štev. 46

„Slovenčev koledar“
v vsako hišo!

Škocijan na Krasu

Ko kuješ svoj značaj

Brez boja ni zmage

Čistost naj človeku ohrani njegovo moč. Če pa naj to stori, jo je poprej treba negovati. Saj je čistost nežna in občutljiva kakor najplemenitejši dragulj ali biser. Vemo, da so biseri tako občutljivi, da izgube svoj sijaj, če se jih človek večkrat z rokami le dotakne. Tudi razni dragulji so močno občutljivi, na primer smaragd, rubin, safir in drugi. Kdor take dragulje pogosto na sebi nosi, bo zapazil, da bodo kmalu izgubili svoj lesk in lepoto. Zato jih tudi ne hranijo v steklenih omarah, marveč v zaklenjenih skrinjicah, da jim svetloba ne škoduje. Najlepši dragulj mladega človeka pa je čisto srce. Tvoja največja in najbolj sveta dolžnost bodi, da ta dragulj varno hraniš.

Sveti Hieronim je zapisal, da so stari poganski Rimci in Grki svoje boginje, ki so si jih mislili deviške, na primer Minervo in Diano, vedno upodabljali s ščitom in sulico v rokah, to se pravi oborožene, ker so že pogani vedeli, da devišstva ni mogoče brez boja ohraniti. Zatorej se je skušnjavi treba upirati in se z njo vojskovati.

Skušnjava je nekaj, kar je nevarno, dasi so nekateri tako radi s tem igrčkajo, da naposled iz skušnjave zraste greh in se vzbudi strast. Star oče je v puščavi svojemu sinu takole svetoval, kako je treba zoper skušnjavo takoj spočetka odločno nastopiti:

Očak in njegov sin sta v prijazni dolinici krčila gozdček, kjer sta hotela napraviti njivico. V gozdu so rastle ciprese. Očak je kazal sinu, kaj in kako naj dela: »Vidiš tamle tisto malo cipreso, ki je komaj pognala? Izpuli jo s koreninami!« Sin z eno roko pograbi cipreso ter jo potegne iz tal.

»Tukaj pa je cipresa, ki je že starejša, tudi to lahko izpuliš!« — Sin je moral zdaj z obema rokama zgrabit, preden jo je s težavo izruval iz zemlje.

Zdaj je oče sina vedel k stari cipresi, ki je imela že močno deblo ter je bila globoko zakoreninjena. Sin se je zdaj dolgo časa trudil in potil, pa ciprese ni mogel izruvati. Ves upehan je prenehal. »Oče,« je spregovoril utrujeni sin, »tega drevesa pa ne zmorem, prestaro je in pregloboko zakoreninjeno.«

Oče pa je spregovoril: »To je podoba skušnjave. Spočetka, ko šele nastaja in raste, si jo lahko izruješ iz srea. Čim dlje pa boš pustil, da ti bo v srečo rastle, tem težje jo boš izruval. Če pa se bo enkrat pregloboko zakoreninila, ji brez posebne božje milosti ne boš več kos.«

Zato glej, da se boš vsaki skušnjavi takoj spočetka ustavil ter svoje misli takoj na kaj drugega naravnal. Posebno glej, da se boš pečal s kakim koristnim delom, ker lenoba je vseh grdob grdoba. Misli pa zlasti, da je Bog povsod pričujoč.

Ko bi ne bilo lenobe, bi bilo na svetu mnogo manj greha. Lenoba je tista, ki zlasti mladega človeka zavede na pota pogube. Dandanašnji je pa pri nas tako, da se je zlasti mestna mladina tako rada udajala lenobnemu življenju, iz česar so potem rastle najgrše pravne zablode. Iz teh zablod pa je zrastle to strašno gorje današnjih dni.

Varuj torej čisto svoje srce! Vedi pa, da ti čisto srce more zanesljivo ohraniti le božja milost, ki jo deli naša vera s svojimi zakramenti!

Strašna žaloigra v Grahovem

Nova junaštva in nove žrtve slovenskih domobrancev

V noči od 23. na 24. november so rdeče tolpe, ki so se v sestradanem obupu zbrale za roparski pohod, izvršile nečloveški napad na uničeno vas Grahovo pri Cerknici. Očividci, ki so se rešili, pripovedujejo tole:

Okrog pol 9 zvečer je odšla iz Grahovega proti Blokam patrolja 25 domobrancev, ki ni ničesar sumljivega opazila, niti sporočila, da se kdo približuje vasi. Nepričakovano pa so se okrog pol 10 pojavili v vasi tolovaji, ki so se tihotaj priplazili v vas z zahodne strani. Neki domobranec iz odposlane patrolje je pozneje ugotovil, da so krenili komunisti iz Velikih Blok proti vasi Ulaka in čez hrib Strmec v Grahovo.

Stražar, ki je stal na straži pred hišo Krajca Alojzija, je opazil zaradi svetlobe izstreljene rakete kakih 100 korakov pred seboj štiri komuniste. Takoj nato so že počili prvi strelji, ki so izzvali splošno streljanje. Del domobranske posadke (17 mož) se je zaradi nasprotnikove premoči umaknil v neznan smer. Usoda teh je neznana.

Druga posadka, razmeščena v hiši pokoj. Jerneja Drobniča, se je hrabro upirala sovražniku do 10. Tuda ta posadka se je v izredno temni noči izmuznila iz nasprotnikovega objema v gozd. Tudi usoda te posadke še ni znana. Vendar pa sta izpovedala dva, ki sta se rešila, da so se najbrž tudi ostali tovariši rešili.

Potek boja kaže, da so delali tolovaji glavni napad na posadko v Krajčevi hiši, ki stoji nasproti cerkve sredi vasi. Iz te hiše se je branilo 35 fantov pod poveljstvom Franca Kremžarja iz Ljubljane. Kmalu po deseti uri se je pripeljal z osebnim avtom Petrovič Rado, poveljnik cerkniške posadke. On se je v družbi še dveh domobrancev prebil skozi močno zasledeno komunistov pred vasjo. Pridružil se je Kremžarjevi skupini.

Do 1 se je čulo regljanje strojnice in pokanje pušk, toda brez posebnega uspeha. Tedaj pa so začeli tolovaji streljati na Krajčevo hišo z dvema topovoma kalibra 7 cm. Sele ob 4 je bil kot prvi zadet od granate Petrovič Rado, ki je takoj izdihnil. Boj je postajal vedno hušji, fantje pa so se junaško branili in se niso hoteli vdati, dasi so jih tolovaji vso noč nadlegovali s klicji, da se vdajo. Domobranci so namreč trdno upali na pomoč, ki je pa, žal, ni bilo. Okrog 6 so začele padati prve večje žrtve, vendar tudi te niso ubile poguma fantom.

Dogdan Lavrič in Franc Balantič — žrtvi žaloigre v Grahovem

Sele ob pol 8 zjutraj se je tolpi posrečilo vdreti od zadaj v spodnje prostore in zajeti 13 fantov. Posadka v gornjih prostorih pa se je junaško branila naprej. Ker si pa komunisti kljub svoji premoči še niso upali v gornje prostore, bojeje se smrtnih krogel junaških domobrancev, so nanesli v vežo slame in hišo okrog 9 zažgali. Tako rekoč v peklju, pod točo topovskih in mitraljezkjih krogel je z nadčloveško močjo vzdržalo okrog 20 nesmrtnih borcev do opoldne v goreči hiši, ko se je zadnjikrat oglasila Kremžarjeva brzostrelna puška. G. Kremžar, ki je bil trikrat zelo hudo ranjen, se je ob 11 še pokazal skozi okno, tedaj pa ga je zadel izstrellek strojnice. Ostali fantje so skoraj vsi živi zgoreli v hiši, večinoma seveda hudo ranjeni.

Istočasno kot Krajčevo hišo so zažgali tolovaji tudi zvonik in cerkev. Šest fantov se je branilo namreč iz zvonika, le dva izmed njih sta se čudežno rešila iz goreče cerkve.

France Kremžar

Ko je bil boj končan, so komunisti pripeljali h goreči hiši polovljene moške in zajeto posadko 13 fantov. Tu so vsakega posameznika ustrelili in ga vrgli v ogenj, rekoč: »Sedaj se pa le pecite in evrite, psi.« Po izpovedi očividcev so mnogi, ki so bili še živi vrženi v ogenj, vpili na pomoč. Rešenci pripovedujejo, da so se ob tej priliki vršili grozotni nečloveški prizori, ki bodo brez dvoma slavo slovenskih osvoboditeljev ponesli v širni kulturni svet.

Komunisti so onesrečili nad 100 železničarskih družin

Znano je, da je imela komunistična agitacija že v bivši Jugoslaviji za enega glavnih svojih namenov zrevolucionirati železničarski stan. Tudi marksistična predhodnica komunistične stranke, pokojna socialna demokracija, je najbolj agitirala med železničarji. Delo je bilo obema strankama toliko lažje, ker je železničar zaradi svoje službe precej odvisen od dotika z zunanjim svetom, manj navezan na dom in na družinsko življenje; s tem ni rečeno, da železničarji ne bi bili dobri družinski očetje, vendar pa so lažje pristopni zunanjim vplivom. Prav železničarji so se v Ljubljani, kakor drugod po svetu, izkazali za skrbne družinske očete, saj je cela vrsta enodružinskih hiš v Ljubljani (Rožna dolina, Zelena jama, Šiška in drugod) last železničarjev. Vsak razseden železničar je pač mislil, da bo s svojo zaslužno pokojnino v lastni hiši z vrhom na stara leta dostojno živel. Toliko bolj zločinska je bila agitacija marksistov, ki so po železničarskih delavnicah, po progah, v uradih, v naselbinah, v skupnih menzah, imeli železničarje tako rekoč na kupu in jim razlagali svojo modrost, pri tem pa se sklicevali na delavsko zavest in vzajemnost. Zadnji dve besedi, zavest in vzajemnost, morata biti v besednjaku vsakega železničarja, nihče pa jim ni hotel povedati, da je povsem drugače, kakor to mislijo marksistični hujskači. Moramo tudi povedati, da so marksisti imeli v železničarskem stanu vedno le manjšino, toda ta manjšina je bila bojevita in nasilna, da je trezno večino zlahka obvladovala in jo terorizirala. Od tod tudi napačno splošno razširjeno mnenje, da bi bili vsi železničarji komunisti!

Prve strašne posledice komunistične agitacije so se pokazale leta 1920 ob znanem železničarskem štrajku, ko je v Ljubljani padlo zaradi brezvestnih komunistov 14 ljudi, med temi tudi nekaj nedolžnih žrtve.

Tudi po tem onesrečenem štrajku — saj so železničarji tudi brez njega dosegli izboljšanje pogojev, se je večkrat v jasni luči izkazal škodljiv vpliv komunistov na železničarski stan. Saj na železnici dostikrat ni mogel nastati, ne biti imenovan, kdor ni bil član komunistične organizacije. Železničarjem nekomunistom pa so njihovi tovariši celo v službi metali polena pod noge in jih lovili na male napake, da so dobivali v ocenah črne pike in kaj to na železnici pomeni, vedo železničarji sami prav dobro.

Doslej je ugotovljeno, da so poleg Franca Kremžarja pri napadu padli: Lavrič Bogdan, dijak iz Ljubljane, Balantič France, pesnik iz Kamnika, Kraje Ivan, Grahovo (živ zgorlel), Tomšič Janko, Grahovo (zgorlel živ), Porok Jože, Laze (zgorlel živ), Mišič Lojze, Bločice (zgorlel živ), Mišič France, Bločice, Intihar Jože, Bločice (zgorlel živ), Intihar Anton, Bločice (zgorlel živ), Tavželj Franc, Laze, Hrbljan, čevljar iz Grahovega, Truden Franc, Grahovo. Imena ostalih žrtve še niso ugotovljena.

Tolovajej je bilo ranjenih veliko število, koliko je bilo ubitih, se ne ve, ker so jih odpeljali vse s seboj, toda kri, razškrpljena okrog Krajčeve in Bovščeve hiše, dovolj jasno priča o izredno hudih žrtvah, čeprav so se komunisti trudili, da bi prikrili število mrtvih. Sram jih je namreč bilo, da se napadali posadko, ki je štela komaj 75 mož, kar s tremi brigadami, Tomšičevo in Serčerjevo, po lastnih baharijah 700 ljudi, med njimi je bilo precej žensk.

Poleg nenadomestljivih človeških žrtve so komunisti popolnoma oropali trgovino gospo Anice Barage v vrednosti 200.000 lir. Blago so naložili na dva voza, pohištvo in popolnoma vse perilo in obleka pa je zgorelo. Nadalje so čisto izropali še dva posestnika.

Od lanskega maja do letošnjega oktobra je dalo majhno Grahovo že 30 nedolžnih žrtve, k tem pa se je v noči od 23. na 24. november pridružil še okrog 35 nesmrtnih borec, ki so žrtvovati svoje mlado življenje za dostojanstvo človeka in srečnejšo bodočnost slovenskega naroda. Večna slava grahovskim žrtvam in junaškim branilcem!

Pravo katastrofo za številne železničarske družine pa pomenja dejanje komunistov na Dolenjskem po 8. septembru. Tedaj, ob badoglijevski izdaji, je bilo na Dolenjskem 15 partij železničarjev iz Ljubljane, več sto oseb, skoraj samih družinskih očetov. Vse so komunisti mobilizirali, večino prisilno, nekateri pa so seveda šli prostovoljno. Večini železničarjev se je sicer posrečilo, da so komunistom ušli ali pa so jih osvobodili domobranci oziroma Nemci. Zaradi komunistov in po krivdi njihovih tovarišev, komunističnih železničarjev samih, pa so sedaj vsi ti železničarji tako rekoč na razpoloženju. Čeprav imajo nekateri tudi po 30 in več let službe in so zrelji za upokojeitev, je vendar njihov obstoj negotov. Kakor čujemo, je uvedena natančna preiskava, da natančno ugotovi, kdo izmed železničarjev je kriv in kdo ne, kdo je bil od komunistov teroriziran in kdo je šel k njim prostovoljno! Do tedaj pa niso zagotovljeni njihovi dohodki, tudi če delajo. Tako so komunisti onesrečili nad sto železničarskih družin v Ljubljani, ki ne vedo, kaj jih čaka prvega, s čim bodo plačali anovizacijo, stanovanje in druge potrebe! Edino upanje je, da bodo pravi krivci kaznovani, nedolžni pa vzpostavljeni, tako da ne bodo nedolžni trpeli zaradi nauhujskane manjšine!

„IVANHOE“

je zgodovinski roman v slikah, katerih je 105 v knjigi.

Broširana knjiga stane 35 lir, v polplatno vezana 45 lir, v celo platno in na lepem papirju pa 80 lir.

Sramotno nizko je padel del slovenskega ženstva

Zločinski umor prof. Franca Keka

Med številnimi žrtvami Ofarskih morilcev pri Novem mestu je padel tudi Franc Kek, profesor veroučitelj na novomeški gimnaziji.

O poslednjih urah prof. Keka smo zvedeli še tole: Komunisti so Keka in približno 17 drugih jetnikov gnali v gozd Padež in so jih zapeli na skednju pri dveh hišah, ki so last g. Babovca. Tam so se jetniki vso noč tiho pogovarjali in molili rožni venec. Kek jim je podelil odvezo. Ob treh zjutraj so približno 15 jetnikov odpeljali in čez kake pol ure se je zaslislalo regljanje strojne, pomešano s krikii žrtev.

Tako je nepritrakovano odšel Kek h Stvarniku, da nadaljuje svoje delo posredovanja za slovenski narod naravnost pri Njem, kateremu je svoj narod dnevno priporočal. Osvetila s palmo mučencev bo v družbi tisočev Slovencev tovarišev — upajmo — uspešno posredoval pri Kralju mučencev.

Ob spominu na tako dragoceno žrtev, ki jo je Bog v svojih nedoumljivih sklepih zahteval od slovenskega naroda, recimo tudi glede njegovih morilcev samo tole: Kekov blagoslov naj rosi tudi nanje, predvsem nanje!

Slovenski dijaki, napravite red sami!

Ali ni sramota za vse dijake, da še danes sedijo sredi med njimi znani komunisti? In dijaki zanje dobro vedo, pa nič ne ukrenejo. Ali ni sramota za vse poštene slovenske dijakine, da še danes, ko imamo že 15.000 nedolžnih žrtev, še sedijo med njimi dekleta, ki so poteptale svojo čast in pomagale pri prelivanju krvi, prenočevale komunistične zločince, vohunile za nedolžnimi žrtvami in delale sezname, koga je treba pobiti? Ali ni sramota za ves razred, da se taki izprijenoci, taka izprijenka drzne še posmehovati, ko sliši o trpljenju, ki ga je s svojo pokvarjenostjo prizadela nedolžnim? Ali slovenski dijaki prav nič ne čutijo, da bi tu imeli kakšne dolžnosti?

Naj še enkrat preberejo naše resnično poročilo o junakih Podoba in Grahovega, da bodo vedeli, kaj je junajska borba proti komunizmu. Naj si ogledajo ruševine Kremtarjeve trdnjave na Podobi. Med temi porušeniimi zidovi so se borili mladi slovenski fantje ob pokanju italijanskih granat in šviganiu krogel zločinskih komunističnih tolp. In isti junaki rajši živijo zgorijo v svoji postojanki v Grahovem, kot da bi predali komunističnim zločincem. Ali naj rečemo, da slovenskim dijakom manjka takega junajskega duha?

Pozivamo vse poštene slovenske dijake in dijakine, naj še ta teden počistijo svoje razrede zločinskih komunističnih potuhnjencev. To je čisto njihova stvar in sami naj jo pravijo. Vržejo naj jih ven iz svoje poštene družbe, ravnateljstvu naj javijo, da tega in tega komunista ne marajo več v razredu, ker jim to brani njihova narodna čast in ponos. — Šolske oblasti bodo to z veseljem vzele na znanje, saj si ničesar bolj ne žele, kot iznebiti se umazanega bremena, ki jemlje čast našim šolam. Sedaj ni čas mirnega sedenja, sedaj je čas hitrih, junajskih dejanj.

Komunistom so te ženske dobrodošle. Največ jih uporabljajo za kurirke, prenašalke orožja, za straženje jetnikov in za mučenje. Pri borbenih nastopih ženske seveda le malo zaležejo in komunisti sami izjavljajo, da so jim največkrat za nepotje, pač pa so ženske spretno, kadar se je treba umakniti pri begu. Glavna služba komunistk pa je ovadništvo. Kdor se je kaki komunistki kdaj prej zameril, ga ta ovadi komunistom kot »reakcionarja« in ga pelje v smrt. Pri sestavljanju spisikov na smrt obsojenih so imele in še imajo ženske glavno vlogo. V Lotki dolini je na pr. znano, da je bivša učiteljica Peruškova iz Podcerkve zahtevala pri komunistih pokolj prav vse vasi Nadlesek, ki da je »versko blazna vasa«. Prav ta nesrečna vasica, že v mirnem času pogosto obiskana od požarov, je največ trpela pod režimom badoglijevske klike. Prav vsi odrasli moški in celo napol odrasli dečki so bili preganani na stradanje na Ustico, ker so jih pri častnikih pravi lotki komunisti označili za komuniste, čeprav so sami pošteniaki. Versko najbolj zavedne vasi, na pr. Knežja niva, Podlož in druge v tej dolini, pa so bile od italijanske vojske potgane. Vse te vasi so komunistične ljubice označile italijanskim častnikom kot »sumljive«.

Zato ni čudno, da so naši domobranci pri zasliševanju zajetih žensk zelo oprezni in natančni. Ženske se največini zagovarjajo, da so šle iz mesta na deželo, ali iz kraj v kraj, pa so jih zapeli, da so prav navadne tihotapke, ki so bile zajete od komunistov in tako dalje. Tudi so skrajno trmaste in nočejo priznati niti tedaj, kadar jim domobranci dokazujejo aktivno sodelovanje s komunisti.

Tudi v tem oziru je del slovenskega ženstva padel sramotno nizko, tako, kakor nikdar poprej ne!

Med raznimi pojavi, ki so združeni z nastopom tolovajev in komunistov v naši pokrajini, preneča opazovalca zlasti veliko žensk, ki so odšle v gozd in se tam pridružile tolpam. To potrjujejo listi, ki se jim je posrečilo uiti iz komunističnega pekla, kakor tudi domobranci, ki večkrat zajamejo mnogo žensk. Vsi pa potrjujejo, da so komunistke najbolj fanatične, najbolj zagrizene in kar je najbolj strašno, največje sovražnice poštenega življenja. Ničle boli ne muči jetnikov pri komunistih kakor ženske in prav navadni so prizori, da komunistke pretepaio, klofutajo in zverinsko mučijo inemogle in bolne jetnike. Tudi pri takozvanih »zasliševanih« so komunistke najbolj divje in ne poznajo prav nobenega usmiljenja.

Vprašanje je, kaj vleče ženske, ki so pravzaprav ustvarjene za dom, v toliki meri h komunistom. Niso vse take, da bi bile za komunistke vzgojene. To doma, veliko jih gre v gozdove iz drugih nagibov: že so lepe in mlade jih izvabijo njihovi ljubinci ali gredo same za njimi, bolj redko poročene žene za možni. Prve kot druge računajo na nebrzdano življenje pri tolpah in to je morda tudi edino, kar jim morejo komunisti glede svojih obljub izpolniti. Poročene ženske največkrat tudi uidejo svojim možem in družinam ter si zopet začele »prostiti«, ker so pač brez vesti. Starejše ženske gredo v gozd prav iz istih razlogov, saj same izjavljajo, da samo zato, da se »dedca znebijo«. Mnogo žensk je bilo pred 8. septembrom znanih kot ljubice badoglijevskih častnikov in vlačuge navadnih vojakov. Tem seveda ni obstanka v domačih vaseh in v mestu, zato se rade umaknejo h komunistom, vedoč, da bodo tam našle »odpuščanje« ali, da tam nihče ne bo vedel za njihovo prejšnje življenje.

Vnovčite takoj partizanske bone

Komunistične tolpe kradajo našim kmetiskim posestnikom vse, kar dobe pri njih. Plača ta sodruga seveda redko kdaj, pač pa izdaja prizadetim svoj denar, nekakšne bone, ki naj bi bili vnovčeni šest mesecev po popolni osvoboditvi. Ker osvoboditve, kakor farbajo z njo nevedne ljudi nesrečni gordovniki, nikoli ne bo, so vsi boni grda prevrta krvavo trpečega slovenskega ljudstva.

Teško je pričakovati, da bi naše oblasti mogle ljudem povrniti vsaj del zneskov, za katere so bili tako roparsko ogoljufani. Vendar je treba nesrečnikom pomagati.

Ali ne bi bilo umestno, ako bi oblasti odredile popis in prisavo teh bonov in jih zbralo. Večji del bonov bi se dalo vnovčiti pri ljudeh, ki so zmerom radevolje odklepali svoje polne blazine in sipali tisočake in stotisočake v tajne sklade OF in bogato podpirali vse morilsko in rušilno delo tolovajev v našem podeželju. Ti ljudje so nesporni sokrivci vsega ljudskega goria in se jim ne bi zgodila prav nobena krivica, ako bi jih pozvali, naj marevno škodo tudi popravijo. Saj imamo sredi ljubljane petiščevle in bogataše, mikonarje in vetrgovce, za katere je nesporno dognano, da so stalno podpirali tolovajske organizacije. Obstajajo servansi ljudi, ki so stalno prispevali v sklade

OF. Tudi tem ne bi škodovalo, ako bi jim odmerili primeren obnovitveni davek. V večjih podeželskih krajih so pridobitniki, ki ne morejo zanikati, da se niso radi odzvali vabilom OF in prispevali za njene akcije. Tudi tem je treba z vso trdoto depovedati, da so dolžni poravnati povzročeno škodo. Maksimalnega podpornika OF, ki si je v času badoglijevske zasedbe naredil težke milijone, je treba pritegniti k temu obnovitvenemu delu.

Zakaj bi s takalno dobo »šest mesecev po končani osvoboditvi« mučili sestradanega kmeta? Zakaj ne bi te sreče privohtili tistim, ki se še danes valjajo v denariju in so krivci goria? Ti naj plačajo neporavnane račune in naj odmerjeni davek smatrajo le za del plačila, ki so si ga zaslužili s svojim brezvestnim inpekulativnim delom. S polnimi zalogami in zletnimi truheli bodo oni laže čakali, da se šest mesecev po končani osvoboditvi« odpro banke, ki bod vnovčevale osvobodilne bone!

To bi bila prva pomoč bednim beguncem, ki tavaio po ljubljani in se love na vse strani. Dali bi jim ne le gnotno podpora, pač pa tudi moralno uteho, da oblast nanje misli in skrbi. Sirotam bo v radoželenje, da je pravica sogla tudi po tistih, ki so sokrivci beše, stiske in zla.

Evo vam, slavni boljševiški denar, s katerim plačujetejo našim tako hudo prizadetim podeželjonom slovenski komunisti živino in druga živila.

Kaj je NOVEGA

† Župnik Jožef Lavtižar

Iz Rateč na Gorenjskem je prišlo sporočilo, da je v soboto, 20. novembra, umrl tam bivajoči upokojeni župnik Jožef Lavtižar, častni konzist. svetnik, biseromašnik in starosta slovenske duhovščine. Dožakal je visoko starost 92 let. Pogreb je bil v torek, 23. novembra, v Ratečah.

Pokojni je delal v dušnem pastirstvu blizu 70 let. Z njim lega v grob eden najbolj vidnih duhovnikov ljubljanske škofije. Lavtižar ni bil samo vnet in spreten dušni pastir, marveč tudi znan potopisec, zgodovinar in glasbenik. Spada med Slovence, ki so največ in najdlje potovali. Skoraj nepregledni so spisi, ki jih je objavil v posebnih knjigah in po raznih listih. Veliko je proučeval tudi domačo, zlasti cerkveno zgodovino in pisal o tem knjige in članke. Glasbo je gojil že kot dijak in bogoslovec, še bolj kot duhovnik. Tudi komponiral je razne cerkvene speve ter napisal in uglasil pet spevoiger, neke vrste ljudskih operet. Bil je celo življenje neugnano delaven, peresa ni odložil prav do zadnjih dni.

Kot človek je bil pokojni izredno blag in mil. Za vsakogar je imel prijazen in pripraven besedo. Zato je bil povsod izredno priljubljen.

K pogrebu župnika Lavtižarja se je zbrala v Ratečah na Gorenjskem ogromna množica. Pogrebni spoved je bil zelo slovesen. V cerkvi je sveto mašo zadušnico opravil župnik iz Kranja Beuke, pokopaval pa ga je zastopnik celovškega nadškofa g. Kadras, do farne cerkve je vodil spoved g. kanonik Vole, Med duhovščino so bili še kancler ljubljanskega škofijskega ordinariata g. Jagodic, g. župnik Cuderman, dekan Podvinski, župnik Kraker z Bleda in kaplan Hiti iz Begunj, Kranjskogorski pevci so pred pokojnikovo hišo, v cerkvi in na pokopališču zapeli naše znane žalostinke.

V imenu nadškofa je pri grobu spregovoril njegov kancler. Nato je pristopil h grobu rateški župan, ki je v svojem govoru poveličeval pokojnikove velike zasluge in zaključil takole: »Z Bogom, gospod svetnik! Prosita za nas v tej težki uri. Na svidenje z Vami pri Bogu!«

d Šestdesetletnik je postal 23. novembra viški župnik gospod p. T. Tavčar, eden najdelavnejših slovenskih duhovnikov tako v verskem, kakor tudi v narodnogospodarskem prizadevanju za blagor ljudstva. Iskreno želimo, da bi gospod jubilar še dolgo vršil svojo službo v korist župljanov in v čast božjo!

d Za stolnega vikarja je prišel v Gorico dr. Kazimir Humar, dosedaj župnik v Opatjem selu. Gospodu doktorju želimo na novem mestu obilo uspeha.

d Osemdesetletnik rojstva je obhajala te dni mati gospoda župnika v Borovnici Franja Jerina. Naj jo ohrani ljubi Bog zdravo in veselo do skrajnih mej človeškega življenja!

d Zlato poroko sta praznovala 21. novembra Simon in Marija Cuzner z Loga pri Kranjski gori. Na mnoga leta!

d Osemdesetletnik svojega rojstva je praznoval te dni posestnik Franc Klinar v Celju.

d Nove odloke pristojnih oblasti je priobčilo dnevno časopisje pod sledečimi naslovi: Spremembe in dopolnitve predpisov o povračilu potnih in selitvenih stroškov civilnim državnim uslužbencem, Naredba o spremembi predpisov o časasni vojni dokladi.

d S 17. novembrom je stopila v veljavo nova občinska trošarina na alkoholne pijače v Ljubljanski pokrajini in sicer po 2 litri od litra v a. ljubljanskega mošta in piva in po 10 lir od hektolitrske stopnje alkohola, spirita, žganja, likerja, ruma in konjaka ter od litra šumečih vin in drugih razkošnih pijač.

g Pozor, da ne bo kazni. Vse vrste blaga, ki ga uvažajo trgovci, gostilničarji itd. na kateri koli način v Ljubljansko pokrajino, se mora prej ko se stavi blago v promet, prosi za odobritev prodajnih cen pri šefu pokrajinske uprave, oddelek VIII. Vsaka kršitev tega predpisa se bo najstrožje kaznovala, blago na zaplenilo.

d Za prvo polovico novembra so dobili potrošniki v 1rstu naslednja živila: po 1 kg testenin, 5 kg krompirja, 1 kg fižola, 1 kg graha, 2 del olja, 100 gramov masla, 250 g sladkorja, 80 gramov paradiznika v mezzi, 200 gramov sira, po eno jajce in 2 litra vina. Poleg tega je vsak potrošnik dobil pripadajočo količino kruha. Kar dobro.

d Svetogorska Kraljica se bo preselila. Ker je zaprt dohod na Sv. Goro, Preval in Skabrje in ni mogoče romati h svetogorski Materi božji, so v Gorici predlagali, da bi se čudodelna slika prenesla v Gorico. Goriški nadškof se za zadevo zanima in če ne bo kakih nepremostljivih ovir, bo svetogorska Kraljica kmalu v goriški stolnici.

d Sadjarsko in vrtnarsko društvo v Ljubljani je imelo konec leta 1942 — 4125 članov.

d 4829 zasebnih nameščencev in trgovskih pomočnikov je bilo zaposlenih konec leta 1942. v naši pokrajini pri 1309 delodajalcih.

d »Slovenski čebelar« je pravkar izšel. S številko 11. in 12. je zaključil 16. leto svojega obstoja. V teh številkah priobčuje več tehničnih in času primernih člankov, kakor: Čebele — trotočke, Zavarovanje čebel proti zimskemu mrazu. Pozna jesenska opravila pri čebelah, Čebela kot del narave, Prispevek k trgovini z živimi čebelahmi, Konec poročila o obnem zboru, Drobir, kjer najdemo marsikatero poučno in zanimivo zрно.

d Črnohorzijanec je bil kaznovan. Pred mariiborskim sodiščem se je moral te dni zagovarjati gostilničar Franc Cerjak iz Korene pri Mariboru. Obtoženec je bil zaradi skrivnega zakola živine obsojen na leto dni zapora in 500 RM denarne kazni. Z njim so bili obsojeni z zaporno in denarno kaznijo tudi vsi kupovalci mesa.

d Vožni listki nemške državne železnice bodo od 1. decembra dalje veljali spet samo po štiri dni. Sedanja veljavost za dobo 15 dni bodo s tem ukinili.

Izšla je nova knjiga
»SLOVENČEVE KNJIZNICE«

„OGENJ DIVJA“

Spisal J. O. Curwood

d Od komunistov zahrbitno umorjen. V šotanju so nedavno pokopali Janeza Hramca, vojaka iz prve svetovne vojne, katerega so sedaj zahrbitno umorili boljševiki.

d Pet fantov je našlo bombo v Lipnici blizu Gorice. Bombo so začeli trkljati po tleh sem in tja. Nenadoma se je bomba razletela ter ubila brata Karla in Filipa Rejca, 14 letnega Vladimira Sirova in 8 letnega Karla Mirčeca. Vsi fantje so bili kmečki sinovi.

d 10 sinov ima na bojišču zakonska dvojica Henrik in Ana Kollmann v Grabenwarthu. Kollmannova je dala življenje 18 otrokom, od katerih jih 17 živi. Seveda je bila Kollmannova odklikovana s častnim znakom za nemške matere.

d 224 trupel so odkrili v bližini nekega rudnika pri Pulju. Ugotovili so, da so to prebivalci bližnjih vasi, ki so jih partizani odpeljali in umorili.

d Ljubljanske nesreče. V Tavčarjevi ulici je oni terek neznan avto povozil zasebnico Sonjo Jenarličovo. Dobila je poškodbe po glavi in životu. — Na Tržaški cesti v Podsmreki pri Brezovici je devetletni delavec sin Peter Novak naletel na bombo, ki mu je v rokah eksplodirala. Bil je hudo poškodovan. — V Curvovcu, levem pritoku Ljubljanice, je utonil v Ponikvi na Dolenjskem rojeni tobačni delavec France Zidar.

NOVI GROBOVI

V Prevaljah je odšel v večnost bivši lesni trgovec Jožef Kržišnik. — V Slovenski Bistrici je umrla Anica Komer roj. Grošelj. — V gradu Lanšprež na Dolenjskem je mirno v Gospodu zapala uršulinka č. m. Emerika Šinkovec, Nad 50 let je vzgledno vzgajala dekleško mladino v škofje-luškem samostanu. — V Kranjski gori je te dni umrla najstarejša občanka Marija Robič roj. Košir. — V Radovljici so pokopali Terezijo Mencinger ro. Šlibar. — V Dobropolju je zapustila solzno dolino Ela Drobnič roj. Stec. — V Ljubljani so odšli v večnost: mestni računski inšpektor Karel Ahčin, vdova žel. zvančička Franja Zelezničar, višji svetnik drž. žel. v p. Ludvik Avgust, usmčljenka s. Kviriterja Smuk. — Naj počivajo v miru Preostale tolaži Bog!

Okrog sosedov

s Za zboljšanje gospodarskega položaja uradnikov je govoril hrvatski prometni minister Vokič v Sarajevu. Uradniki bodo prejeli mali del izboljšane plače v živilih. Pravilno!

s Cene opankam je določil komisar za cene v Belgradu takole: čisto usnjene opanke za moške veljajo od 435 do 453, za ženske od 364 do 383, za otroke od 217 do 226 din. Usnjene opanke s kavčukastimi podplati pa smejo veljati: za moške do 400, za ženske pa do 350 din.

s Gabro Rajčević, eden najpomembnejših sodobnih dubrovniških likovnih umetnikov, je umrl te dni v Dubrovniku.

s Na Hrvatskem čistijo z veliko metlo. Čistilni nastopi proti roparskim tolpom se ugodno razvijajo. V Hrvatskem Primorju so že očiščeni predeli pri Crikvenici, Seleah in pri Novem. Občinski odbori ter vsi državni uradniki so pričeli s svojim delom. V bližini Brčkega v severni Bosni je bila uničena neka uporniška tolpa. Sovražnik je izgubil 278 mrtvih in okrog 400 ranjenih. Zaključeno je sedaj tudi čiščenje na Pelješcu. Stovilo padlih se suče okrog 600. Zaplenjeno je bilo lažje in težje vojno gradivo ter velike množine streliva. Zaplenjenega je bilo mnogo težkega orožja, ki so ga tolpe dobile od kraljevih italijan ekih čet. Manjše roparske skupine so bile uničene tudi v Hercegovini.

s V boju s komunisti dne 16. septembra je pri vasi Butige, nedaleč od Klisa junaško padel ustaški častnik in prvi kaplan Poglavnikovega dvora g. Dionizij Juričev.

s Hrvatsko prosvetno ministrstvo je zvišalo nagrade vsem učiteljem na pomožnih ljudskih šolah na 3000 kun mesečno.

s Belgrajsko pristanišče razširjajo. Pristojna oblast je začela pred kratkim razširjevati belgrajsko savsko in donovsko pristanišče. Pri delu je zaposlenih mnogo delovnih moči, ki pristanišče razširjajo v dolžini dveh kilometrov.

s Svoje dni razpuščena Trgovinska zbornica v Splitu je pred kratkim zopet začela poslovati s Petdnevni teden. Zagrebški župan je odredil novo omejitve delovnega časa v gospodarstvih podjetjih. Tako so gostilne po posebnem vrstnem redu zaprte dva dni v tednu, kavarne, mlekarne in podobni obrati pa počivajo po eq dan. Vse prodajalne in vsa trgovinska podjetja razen bank in špedicij so zaprta ob petkih.

s Hrvatsko perutinarstvo šteje: 7.105.000 kokoši, 426.000 rac, 578.000 gosi in 422.000 puranov.

s Ze 150 milijonov dinarjev so dosegla denarna nakazila srbskih delavcev, zaposlenih med to vojno v Nemčiji.

s Nad 700 otrok so sprejele na svoje doma-ve mostarske družine. Otroci so po večini iz vzhodne Bosne in so morali zapustiti svoje rodne kraje zaradi komunističnega nasilja.

Naročite

„SLOVENČEV KOLEDAR“

dokler je še čas! — Koledar bo najlepša knjiga na našem knjižnem trgu!

Birmanski veletok Iravadi

Razgrnite zemljevid Azije! Med Indijo, Kinajsko, Francosko Indokino, Tajsko (Siamom) in Malajskim polotokom leži Birma, o kateri v zadnjih letih večkrat kaj čitamo v časopisju. Kaj čitate v časopisju? Glavno mesto Birme je Rangun, ki šteje okrog 400.000 prebivalcev in zelo napreduje kot izvozišče tikovega lesa in riža. Birma, ki je največje riževo ozemlje na svetu, je bila doslej angleška in so jo prištevili k indijskemu cesarstvu.

V vzhodnem Tibetu imajo svoje vire veletoki Zadolje Indije, med njimi tudi Iravadi, največja reka v Birmi.

Iravadi je plovna skoraj 1500 kilometrov in sicer od mesta Bamo do Bengalskega zaliva. To ni čudno, saj ima veletok na vsej dolgi poti od mesta Bamo, kjer je 10 kilometrov širok, dalje do morja samo 150 metrov padca. Pri izlivu pa zavzema Iravadina delta prostranstvo v velikosti Belzije. Severne gorate predele Zadnje Indije pokrivajo velikanski gozdovi. Tam rastejo tudi tektonije, ki dajejo izvrsten les za ladje, t. zv. tikov les; je najbolj trpežen proti vlagi in gnilobi. Ogromno riža uspeva po nižinah in ob rekah. Severna in Zgornja Birma se ponasata z rubini in safiri.

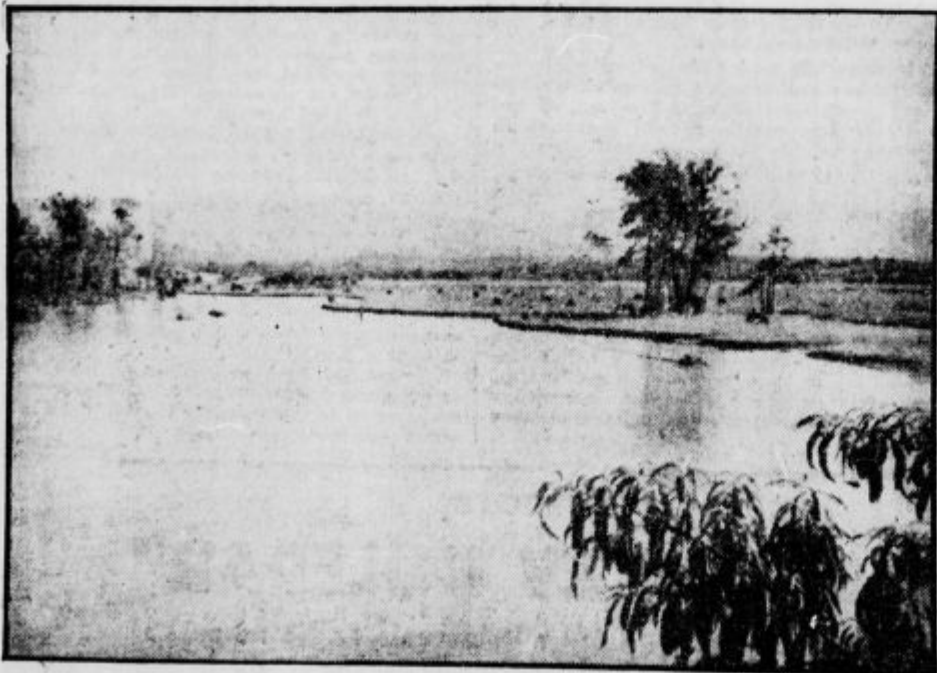
Ob izlivu v Bengalski zaliv je Iravadi tako široka, da se komaj še vidi z enega drugega brega.

Nekaj posebnega so številni bambusovi splavi.

Prebivalci Birme uporabljajo pri vsakdanjem poslu dolge, ozke čolne. Birmanci stanujejo neredko ob manjših kanalih veletoka — kakor svoj čas naši predniki — v starbah na koleh.

V ozadju Arakansko gorovje, spredaj ob Iravadi pa se pasejo biki in krave.

Birmanske lepoticice.

16

Robinzonove ZGODBE

Bil sem mož beseda. Sveto pismo mi je prineslo mnogo duhovne tolažbe, ki sem je bil tako zelo potreben. Od časa do časa se mi je vzbujal spomin na strašne sanje, ki sem jih imel v noči na 27. junija. Še vedno so mi zvenele v ušesih grozeče besede: »Ker se po tolikih preizkušnjah še nočeš spokoriti, umri!« Prosil sem Boga, naj mi da iskreno kesanje. Še isti dan sem čital v svetem pismu: »Bog ga je s svojo desnico povzdignil v kneza in odrešenika, da bi podelil Izraelu kesanje in odpuščenje.« Odložil sem sveto pismo, sklenil roke, povzdignil oči k nebu in vzkliknil z vso iskrenostjo: »O Jezus, Knez in Odrešenik, daj mi milost iskrenega kesanja!«

Moja molitev je postajala vedno bolj prisrčna in zato tudi uspešnejša. Vedno več zaupanja sem imel, da me bo Bog uslišal. Svetopisemskih besedi: »Klič me in te bom rešil«, nisem več razlagal materialistično, ampak v mnogo bolj vzvišenem smislu. Brez dvoma bi bila zame velika milost, če bi bil rešen s tega otoka, ki je bil zame prava ječa; a ta dobrina bi bila zgolj zemska. Čutil pa sem, da je še drugo, višje dobro, zato sem začel razmišljati: »Popolnoma vseeno je, če sem tukaj ali drugje.« Čez nekaj desetletij bom mrtev... Ob tej misli sem strepetal in pristavil: »Ne, takrat ne bo vsega konec, ampak bom začel novo, popolnejše življenje. Kakšno bo to življenje? Takšno, kakršno si bom za služil na zemlji. Kako pa sem živel? Je bilo moje življenje dobro ali slabo? ... Na to vprašanje mi je vest odgovorila z vso iskrenostjo: »Vedno slabo. Vedno si skušal ugoditi svoji sebičnosti, svojemu ugodju in svojim zemskim koristim. Da bi dosegel svoje namene, si lagal, varal, si žalil in žalostil druge, bil si krivičen, izdal si prijateljstvo, nisi se zmenil za ljubezen in se nisi ustrašil niti najbolj po-dlih dejanj.«

Ob tem očitaniu vesti sem spoznal, kako strašna bi bila moja usoda, če bi se v tem hipu ločila duša od telesa. Kako strašno bi občutila spoznanje, da ne more več popraviti tega, kar je zakrivila! ...

Toda vračam se k dnevniku.

Nadaljnjo raziskovanje otoka.

Od 4. do 13. julija. Ko so se mi polagoma vrnila moči, sem začel delati vedno daljše sprehode, s svojo neločljivo tovaršico puško na rami. Bolezen me je tako izčrpala, da si dolgo nisem opomogel. Ne morem trdit, da sem se znebil mrzlice s pomočjo tobaka. Brez dvoma pa sem si s takim zdravljenjem nakopal druge nevéččnosti; zato nikomur ne priporočam takega zdravljenja. Po boleznih so me večkrat napadali krči in tudi živčevje je bilo zelo razdraženo.

Izkušnja pa me je izučila, da sem ravnal nes pametno, ker se nisem pazil ob slabem vremenu in sem hodil okrog premalo oblečen.

Ze deset mesecev sem bil priklenjen na ta nesrečni otok. Niti mislil nisem več na to, da bi se kdaj rešil; toliko bolj, ker sem prišel vedno bolj do prepričanja, da semkaj še nikdar

ni stopila človeška noga. Želel sem, da bi si polagoma ogledal ves otok.

15. julija. Odsel sem na prvo raziskovanje. Šel sem navzgor ob rečici, ki sem ob njenem izlivu izkral stvari, ki sem jih rešil z ladje. Ko sem prekorračil kaki dve miljii, sem opazil, da je plima segala samo do semkaj in da se je tukaj spremenila rečica v skromen potoček. Čigar voda pa je bila bistra in mrzla. Ker pa je bila suha doba, je bil potoček na nekaterih krajih popolnoma suh, kakor da bi tu sploh nikdar ne bilo vode.

Ob obeh bregovih potočka so se rztalezali zeleni travniki, ki so razveseljivali oko. Višje, kjer je bil potok suh, sem odkril tobak in nekaj drugih rastlin, ki jih pa nisem poznal. Našel sem tudi nekaj orjaskih aloj in sladkorni trs, ki jih pa nisem mogel uporabljati. Ko se mi je zdelo, da sem si za danes že dovolj ogledal, sem se vrnil domov in po poti razmišljal, kako naj izkoristim to, kar sem odkril. Ker pa se v Braziliji nisem dovolj seznanil z vsemi krajevnimi rastlinami, čeprav sem imel za to dovolj prilike, nisem mogel priti do nobenega pametnega zaključka.

Odsel sem na prvo raziskovanje

16. julija. Zopet sem odšel v isto smer kot večeraj, a še sem naprej, v notranjost otoka. Potočka ni bilo več in tudi ne travnikov. Dospel sem v gozdnato pokrajino. Tukaj sem našel raznovrstne sadeže, predvsem dinje in celo trto, ki se je vzpenjala z enega drevesa na drugo. Takoj sem opazil, da je viselo na njej lepo število velikih in zrelih grozdov.

Razumljivo je, da sem bil tega odkritja silno vesel, posebno ker se ga nisem nadejal. Seveda nisem zloral bil tega dragocenega daru neskončne božje Previdnosti. Spomnil sem še namreč, da so se v Braziliji črnci preveč najedli grozdi in da so zaradi tega zboleli ter nekateri izmed njih celo umrli. Potrgal sem najlepše grozde in jih posušil na soncu, da jih bom jedel v času, ko ne bo več svežega sadja. To suho grozdi je bilo zame prava slaščica.

Zvečer se nisem vrnil domov. Kakor prvi večer, ko sem došel na otok, kem splezal na drevo in sladko

spal. Drugo jutro sem že na vse zgodaj krenil proti severu po ozki dolini, ki je kmalu zavila proti vzhodu. Na koncu doline se je odprla pred menoj obširna planjava. Proti vzhodu se je vila majhna rečica. Pokrajina je bila čudovita, pravi raj na zemlji.

Ko sem korakal po tej prekrasni pokrajini, je moje srce bilo polno veselja in grenkobe obenem. Veseli nikdar ne more biti popolno, če ni mamo poleg sebe bitja, sebi enakega, ki bi uživalo z nami, ki bi mu mogli povedati svoje misli in občutke. Razumel sem tedaj besede svetega pisma: »Človeku ni dobro samemu biti.«

Dejal sem si: »Kralj se te zemlje in vsega, kar je tu. Toda žal, nimam nikoogar, ki bi mu mogel reči. Glej, kako je lepo!... Take in podobne misli so me mučile in mi dale občutiti mojo največjo nesrečo: to namreč, da sem sam, popolnoma sam!

Dolina je bila pravi raj. Tukaj je rasla trta, bilo je vse polno kokosovih dreves, oranž, ceder in še mnogo drugih dobrot. Utrgal sem pomaranjo in jo z velikim užitkom pojedel. Kako je bila okusna! ... Takoj sem se spomnil, da si bom lahko naredil okusno oranžado.

Začel sem torej nabirati sadje: grozdje, cedre, oranže. Spletel sem iz vej vlakno, na katero sem z veliko skrbnostjo naložil sadje. S pomočjo vrvi, ki sem jo vedno nosil s seboj, sem ves ta božji blagoslov zvelkel domov. Žal pa je pot, po kateri sem vlekel svoj tovor, bila polna kamenja, debel in drugih ovir, tako da so med potjo cedre in oranže zmečkale grozdi, da ga ni ostalo skoraj nič. K sreči je ostalo sadje bilo nepoškodovano.

20. julija. Medtem so minili skoraj trije dnevi. Naslednjega dne sem se vrnil, da bi si nabral še grozdi in tudi ostalih sadežev. Vlakno sem si popravil, da bi sadje ne trpelo škodo. Vzel sem s seboj tudi dve vreči za oranže in cedre, da se mi ne zgodi iste nesreče, kot prvič. Ko sem dospel na cilj, sem moral z žalostjo ugotoviti, da je bilo skoraj vse grozdi uničeno. Grozdi so ležali na tleh, po-hojeni in obrani... Nikakega dvoma ni bilo, da so tukaj bile na delu precej velike živali. A kakšne? ... Do zdaj jih še nisem videl. Niti od daleč si nisem mogel predstavljati, kakšne živali naj bi to bile. Naj bo kakor koli, napolnil sem vreči z oranžami in cedrami, si ju natovoril in odšel proti domu obloženo kakor osliček, z veselimi srcem.

Grozdi, ki je še ostalo neznanim gostom, sem odtrgal z mladikami vred in ga obesil na veje bližnjih dreves, da se posuši... če mu bodo prizanesli neznan sladkosnedneži.

Pomnožitev mačje družine.

Ko sem pozneje razmišljal o tej dolini, ki je bila tako plodovita in kjer je bilo tudi vodo v izobilju, sem začel misliti na to, da bi si tam zgradil novo hišo.

Po daljšem razmišljanju pa je ta načrt padel v vodo. Mislil sem namreč: Če ostanem ob morju, imam še vedno vsaj žarek upanja, na rešitev. Pogostokrat sem namreč obračal pogled na morje in če sem opazil kako temno pičico, nisem odtrgal oči od nje, dokler nisem ugotovil, če je oblak, megla ali kak privid. Ne imenuje se pa upanje zaman »zadnja boginja«. Naj jo še tolikokrat zatajujo, vedno še ostane v naši bližini. Če re bi odšel v tisto dolino, bi se si prostovoljno odpovedal. Ali bi se s tem ne od-rekel prostovoljno pomoči, ki mi jo morda božja Previdnost pripravlja v bližini bodočnosti? Bil bi to nekak duhovni samomor, kajti upanje je življenje in dih duše.

(Dalje prihodnja št.)

Poljske opekarne

Ing. Zupec Franjo.
(Dalje.)

Cim tesnje so vrata zadelana, tem težje so zgodni, da bi bila opeka pri vratih slabo žgana in tem manjša je tudi potrošnja kuriva. V ta namen moramo med kurjenjem paziti, da tudi obodno zidovje peči nima nobenih razpok, skozi katere bi uhajal v peč mrzel zrak.

b) kurjenje peči:

Posušena opeka vsebuje še precej vode, ko jo vložimo v peč. Zato moramo začeti kuriti polagoma z naraščajočo jakostjo, da se opeka najprej temeljito posuši, to je, da odda vso vodo. Zlasti moramo to upoštevati pri žganju strešne opeke. Začetno kurjenje imenujemo zaradi tega predkurjenje ali kurjenje, da izparimo vodo. V tem času morajo biti odprte vse stropne odprtine, da lahko uhaja para hitro na prosto.

Kako dolgo izhlapeva para, ugotovimo tako, da za hip polisnemo od časa do časa v krovne odprtine mrzlo železno palico. Dokler se pojavljajo na njej vodni hlapi, izhlapevanje vode še ni končano. Brž ko pri zaporednih poskusih potegnemo iz odprtin železno palico popolnoma suho, je to dokaz, da je prva doba (faza) kurjenja končana. Odprtine, ki niso neobhodno potrebne za dovod zraka in za odvajanje dima, zapremo in prične mo tako imenovanim močnim kurjenjem, ki ga stopnjujemo toliko časa, da dobi žerjavica beli žar. Ko je vsa peč razbeljena v belem žaru, zapremo oziroma zadelamo vse odprtine toliko časa, da žerjavica pogasne. Potem začnemo postopoma odpirati najprej krovne odprtine in nato še kurilne odprtine. Ko se je peč že nekoliko ohladila, odpremo šele zazidana vrata na sledeči način:

Najprej napravimo majhno odprtino v zgornjem delu zunanje stene. Čez nekaj časa potegnemo še spodaj nekaj opek iz zidu, da izteče vmesni pesek. Nato potegnemo tudi iz notranjega zidu nekaj opek. Ko smo s sigurnostjo ugotovili, da se je peč že toliko ohladila, da vstopajoči mrzel zrak ne more več škoditi žgani opeki, šele popolnoma odstranimo obe steni.

c) Izpraznjevanje peči in ugotavljanje nedostatkov:

Peči ne smemo prekmalu odpreti in izprazniti iz dveh razlogov: prehitro shajena opeka dobi razpoke in ne zveni, ampak klopče, poleg tega je delo v vroči peči naporno in delavci zaradi vročine zelo trpijo.

Ko peč izpraznjujemo, ne smemo opeke metati v samokoline, da ji ne pokvarimo oblike, zlasti strešnikom. Ob vsakokratni izpraznitvi moramo žgano opeko dobro pregledati in si zabeležiti vse pomanjkljivosti in prostor, kje so se pojavile, da lahko potem ugotovimo njih vzrok. — Taki nedostaki so: nezgorelo kurivo in črna ali nežgana opeka.

Ce se nedostaki pojavljajo pri več zaporednih žganjih na istem mestu, je to znak, da najbrž peč ni v redu. Zato moramo pregledati predvsem zid v neposredni bližini, če nima mogoče kakšne razpoke, in pa tla, če niso vlažna. Razpoke v zidu najlažje ugotovimo v temi z lučjo. Če smo jih našli, jih moramo dobro zamašiti in razen tega še pregledati, če je v redu polnilni material med vmesnimi stenama. V primeru, da se je ta material posedel, ali je iztekel, ga moramo dopolniti. Če smo pa ugotovili, da so vzrok nedostatkov vlažna tla, jih moramo odkopati in izolirati ter poskrbeti za takojšen odtok deževnice od peči.

Izpraznjeno peč moramo dobro pomesti.

d) Naloge kurjača:

Za slabo žgano opeko leži običajno največ krivde na kurjaču. Zlasti pa je njegova krivda dokazana, če se nedostaki pri vsakokratnem žganju pojavljajo na različnih mestih. V manjšem številu primerov je vzrok temu tudi nepravilno vlaženje opeke.

Ne zadošča, da kurjač nalaga kurivo v peč v enakih zaporednih presledkih, temveč mora predvsem ogenj opazovati in po njegovem stanju na-

lagati v peč. Iz razlogov šlednje tudi ni priporočljivo metati preveliko količino goriva naenkrat, misleč pri tem, da bo kurivo za delj časa zadoštovalo. Dober in večji kurjač lahko na kurivo mnogo prištedi, če nalaga malo in pogostoma. Ker mora peč goreti podnevi in ponoči, potrebujemo za žganje opeke dva izurjena kurjača.

Ce kurimo s premogom, ga ne smemo imeti na peči, ker se od vročine preveč segreje in se začnejo razvijati škodljivi plini. Napravimo si raje dve do tri nečke (korita — glej sliko 19), ki naj bodo približno 2 m dolge. Po možnosti jih obijemo še s pločevino, da se v bližini ognja ne užgejo. Zalag premoaga pa ne smemo imeti na prostem, ker se pod vremenskimi vplivi poslabša njegova kakovost. Premog namreč izgubi na toplotni jakosti, razen tega je možno, da se užge. Najbolje je, če ga spravimo v lope.

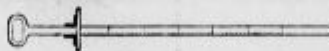

Sl. 19. Leseno korito za premog.

e) Znaki za ugotovitev, kdaj je opeka zadosti žgana:

Za ugotovitev, kdaj je opeka zadosti žgana, sta merodajna jakost žerjavice in njen sij in pa posedanje opeke. S stopnjevanjem vročine v peči se spreminja tudi barvni odsev žerjavice, ki prehaja iz začetnega temnordečega v popolnoma beli in bleščeči sij ali žar.

Da nas oko ne prevari pri ugotavljanju barvnega odseva žerjavice, je potrebna kontrola, ki jo dosežemo, če poleg opazovanja žerjavice ugotavljamo tudi posedanje opeke v peči. Merimo ga s posebnim merilom (glej sliko 20), ki ga vtikamo skozi odprtine krova v peč. Pri pravilnem kurjenju se mora opeka posedati čez celo površino peči enakomerno. Končno posedanje ne sme biti niti preveliko, niti premalo. V prvem primeru bi se nam opeka prišla že taliti, v drugem pa bi bila še premalno žgana.

Sl. 20. Priprava za merjenje posedanja opeke v peči.

Posedanje je odvisno, kot rečeno, od vrste materiala in od načina obdelave ilovice, ali bolje rečeno, od količine vode, ki jo posušeni zidaki še vsebujejo. Zato je posedanje lahko neznamno, ali pa tudi prav veliko. Pri stalni uporabi ilovice iste kakovosti, pri njenem enakomernem obdelovanju in sušenju je posedanje približno enako (konstantno). Zato ga moramo po vsakokratnem žganju, preden prične izpraznjevanje peč, točno izmeriti, ker pri naslednjih žganjih lahko na podlagi tega posedanja s precejšnjo sigurnostjo ugotovimo, kdaj je opeka dobro žgana.

Popolnoma točno za ugotovitev stopnje pravilnega žganja pa izmera posedanja tudi ni, zato je potrebno, da poleg ugotavljanja točno opazujemo tudi barvni odsev žerjavice.

Kako ravnamo z žgano opeko.

Ko je opeka gotova, jo zložimo v skladišče v obliki stebrov z vsebino po 200 opek. Na ta način jo skladamo zaradi preglednosti in lažjega štetja ob vsakokratnem odvzemu. Če že moramo opeko zložiti na prostem, jo podložimo z izvrženimi deskami ali krajniki in dobro pokrijemo, da se ne navleče vlage. V pokritih lopah pa lahko leži kar na tleh, če so tla vsaj za 20 cm višja od zunanjih tal.

Posipanje tal in opeke s pepelom ali žlindra ni priporočljivo. Pepel in žlindra vsebujejo razne soli, ki jih opeka potegne vase in jih pri zazidavi zopet izloči. Izločanje teh soli v zidu pa je, kot sem že omenil v uvodu, zelo škodljivo, ker po-

PRAVNI NASVETI

Prodaja tekstilnega blaga in oblačilnih predmetov. Prodaja vrhnje obleke na točko oblačilnih izkaznic za moške, ženske in otroke je postavljena pod zaporo. Ravno tako tudi metrsko blago, potrebno za izdelavo oblačil. Prodaja takega blaga je v prihodnje dovoljena samo na nabavnice, ki jih izdajo okrajna glavarstva za deželo, v Ljubljani pa mestni gospodarski urad. Nabavnice se smejo izdati samo, če se ugotovi dejanska nujna potreba prisilca, in sicer protti oddaji točk oblačilne kaznice v smislu dozdat veljavnih predpisov. Prestopki teh predpisov se bodo strogo kaznovali.

Odložitev roka za zamenjavo poslovnih knjizic. Obvezna zamenjava poslovnih knjizic za delavce in legitimacij za nameščence, ki jo je svoječasnno odredil Visoki komisar, je do nadaljnjega odredbe šefa pokrajinske uprave odložena.

Izdelovanje, nakup in popravilo čevljev. Od 7. novembra naprej je prepovedano izdelovanje čevljev po meri. Čevljarski obrati smejo brez posebnega dovolila od gornjega roka naprej izvrševati le popravila čevljev. Vsak tak čevljarski obrat mora napraviti seznam strank, v katerega vnese vse stranke, ki žele, da jim ta obrat popravlja čevlje. Do 13. novembra so se morale zato stranke javiti pri čevljarju, ki naj jim popravlja čevlje. Čevlje za prodajo bodo izdelovali le večji obrati s posebnim dovoljenjem šefa pokrajinske uprave. Čevlji se bodo smeli prodajati potrošnikom samo proti nabavnici, ki jih bodo izdajala na deželi okrajna glavarstva, in Ljubljani pa mestno županstvo po ob neoporečnem dokazu, da prosilec nima več nego dva para porabnih čevljev in da mu je nabava novih čevljev potrebna.

Spremembe pri sodiščih. V Ljubljanski pokrajini je z 31. oktobrom 1943 prenehalo obstajati Vrhovno sodišče in Vrhovno državno tožilstvo v Ljubljani. Zадajna in najvišja sodna instanca je za Ljubljansko pokrajino apelacijsko sodišče. Vrhovno pravosodno upravno oblastvo pa je vrhovni komisar za Jadransko primorje v Trstu. Vzpostavitev upravnega sodišča v Ljubljani je odložena. Tožbe in pritožbe, vložene pri upravnem sodišču v Ljubljani, kakor tudi vse ostale spise tega sodišča prevzame v hrambo Predsedništvo apelacijskega sodišča v Ljubljani.

Ponarejeni »Franck« v prometu

Opozarjamo s tem vso javnost, da se nahaja v prometu potvorba našega »Pravega Francka«, kavnega dodatka. »Pravi Franck« v škatljah po 1/2 kg, 1/4 kg in 1/8 kg z znakom mlinčka izdelujemo izključno mi in je znan kot kavni dodatek v vsakem gospodinjstvu že več desetletij kot izdelek prvovredne kakovosti.

Ovitke potvorjenega blaga je skoraj za las enak našim originalnim škatljam, a se razlikuje od originalne škatlje po tem, da je na sprednji strani mlinček tiskan v črni barvi, dočim je barva našega mlinčka temnomodra kot trakovi in površina okoli napisu »Franck«.

Vsebinska ponarejenega ovitka sploh ni nikak kavni dodatek (cikorija) temveč nekakšna zrneta, sipka mešanica.

Opozarjamo cenjeno občinstvo, da tega ponarejenega blaga ne kupuje, da ne bi mesto našega kvalitetnega izdelka dobilo le brezvredno mešanico.

Proti ponarejevalcu bomo uvedli sodni postopek.

FRANCK industrija KAVOVINA D. D.

prej
Hinka Francka sinovi d. d. ZAGREB.

vzroča odpad ometa in včasih celo razpadanja zidu.

Pozimi moramo paziti, da opeka ne primrzne druga k drugi. Zlasti moramo varovati pred mrazom strešnike in slemenjake, ker jih po primrznenju le s težavo spravimo brez škode narazen. Zato te na vsak način hranimo v lopah.

Križanka št. 26

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10				11				
12					13			
14		15		16		17		18
19	20		21		22		23	
24				25				
26						27		
28		29		30		31		32
33	34		35		36		37	
38			*	39				
40					41			

Vodoravno: 1. gospodarska stiska, 6. živ, 10. kaznivo dejanje, 11. obdelan svet, 12. pokrajina ob Donavi, 13. del ozračja, 14. znamenje, 16. kritika, 19. jezero v Švici, 22. napet, navkreber, 24. suha zemlja, 25. rudniški delavec, 26. del Ljubljane, 27. jezero v Abesiniji, 28. del obraza, 30. dejstvo pri utemeljevanju, 33. ruska politična osebnost, 36. krompirjeva jed, 38. gora na Halkidiki, 39. lepotni uživalec (tujka), 40. vinograd, 41. podnos (tujka).

Navpično: 1. matematični izraz, 2. zdravilna rastlina, 3. del snovi, 4. sestavina plinov, 5. slovenski pesnik in dramatik, 6. sorodnik, 7. bistvo, 8. domača žival, 9. darilo, 14. zrušenje, prelom, 15. svetopisemski prerok, 17. ognjenik na Siciliji, 18. dišava, arabski kraj, 20. nrav (tujka), 21. oseba iz Sienkiewiczovega Quo vadisa, 22. mlinarska potreščina, 23. reka v Nemčiji, 28. povelje, 29. gliva, 31. spleteni lasje, 32. reka v Crni gori, 34. žensko ime, 35. žuželka, 36. medmet, 37. slovenski književnik.

Rešitev križanke št. 25

Vodoravno: 1. Mencinger, 10. Abo, 11. oda, 12. osa, 13. jež, 14. lov, 15. les, 16. Una, 18. sla, 20. oje, 22. lat, 24. lan, 27. dam, 28. iva, 29. IRA, 30. ilo, 31. cel, 32. kap, 33. cin, 34. Ala, 36. ata, 38. Ada, 40. bes, 42. los, 44. Čop, 46. rak, 47. oče, 48. Uri, 49. križankar.

Navpično: 1. maj, 2. eben, 3. nož, 4. Col, 5. idol, 6. nav, 7. gol, 8. esej, 9. ras, 16. ulica, 17. Atala, 18. slika, 19. Anapa, 20. odica, 21. Emona, 23. Ave, 25. ara, 27. ali, 35. Lear, 37. toča, 39. Dora, 40. brk, 41. ski, 42. Lož, 43. sen, 44. čuk, 45. pir.

Bo milijonar, če bo kmet

Na Angleškem je te dni 17 letni Richard Dewar podedoval po svoji materi 5 milijonov švedskih kron. Dediščina pa je vezana na pogoj, da Dewar postane kmet, sicer pripadejo milijoni neki drugi osebi. Oporoka daje sinu štiri leta časa za premišljanje. Na svoj 21. rojstni dan mora Dewar sodišču sporočiti svoj sklep, ki bo najbrž pritriljen, čeprav bi fantu kmečko delo ne dišalo.

Mali oglasnik

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Krasno tele, bicek — simen-dolec od prav dobre mlekarice je za pieme narodaj. — Vrtačnik Franc. L. ubljana, Tržaška cesta 175

Fanta 14 do 15 let staraga sprejem Jera Svetek. Slape 10 D. M. P.

Oglašuj v »Domoljubu«

Križem sveta

Električne gosli

Italijanska akademija znanosti si je dala nedavno predvajati gosli, ki se oglašajo s pomočjo električnega toka. Te gosli nimajo resonančnih tal, temveč samo mostiček in strune. Če igraš nanje na običajni način, jih komaj slišiš, njih tenki glas pa se prenese na poseben mikrofon in zvočnik podaja potem zvoke v običajni moči. Ti zvoki so na ta način lahko še močnejši nego običajno, a pri tem čisti. Razlika med običajnimi in električnimi gosli je ista, kakor med harmonijem in orglami. Glasbeniki obetajo novemu izumu veliko bodočnost.

Človek — vodeno bitje

Iz česa je sestavljeno človeško telo? O tem nas pouči kemija, ki pravi, da tvorijo človeško telo naslednje sestavine: 1. Voda je poglavitna sestavina, okoli 70% je v telesu same vode. Ako izsušimo truplo 70 kg težkega človeka popolnoma, nam ostane komaj še 20 kg teže. Človek je zelo vodeno bitje. 2. Rudninskih snovi je približno 5% v obliki kalcijevih, litijevih in železnih spojin (soli) z ogljikovo, fosforno, solno, silicijevo, žvepleno in še katero kislino. 3. Plini v različnih, a glede teže v neznatnih množinah. 4. Beljakovine ali dušičaste spojine v prerezljivih oblikah dajejo telesu tvorivost ali živo snov, ki je nosilka življenja v drobju, udih, čutilih in koži. Beljakovinskih snovi je povprečno 20 odstotkov. 5. Tolsče in sladkornine so nedušičaste spojine, sestavljene iz istih prvih v drugačnih razmerjih, njih množina je zelo različna, povprečno znaša okoli 5% vsega telesa.

Se ena o Lisztu

Franc Liszt je bil nekoč povabljen na dunajski dvor. Burna leta okrog 1850 so seveda zahtevala podrobna policijska poizvedovanja, posebno glede politične zanesljivosti. Uspeh poizvedovanj je bil ugoden, kljub temu pa je imel policijski načelnik hude pomisleke, ker je bil Liszt Madžar. In to po vsej pravici: na dvornem koncertu je imel Liszt pogum, da je zaigral Rakoczyjevo koračnico, tisto ognjevito osvobodilno koračnico, ki je vsakogar, ki jo je javno zaigral, spravila za osem tednov v ječo. Dvor je bil kar trd od strahu. Mladí cesar Franc Jožef pa je našel lepo rešitev. Zahteval je ponovitev koračnice in se smehljajoč obrnil k Lisztu: »Jaz imam tako redko priložnost slišati to lepo koračnico.«

Mlad organist

V malem nemškem kraju Horstu imajo 13. letnega učenca, ki je tako nadarjen za glasbo, da opravlja organistovsko službo. Dečkov oče je moral odrediti pod orožje, njegovo službo pri cerkvenih opravilih pa je nastopil trinajstletni sin, ki kaže poleg vsega tudi veliko nadarjenost kot skladatelj.

Francoska žetev je bila dobra

Letošnja francoska žetev je izredno dobra, Zita so pridelali 65 milijonov stotov proti 55 milijonom lani. Kmetijsko prebivalstvo je pozvalo vlado, da prihodnje leto poseje isto površino zemlje (400.000 ha) z žitom, kakor leta 1937-38.

Za Miklavža

Številne so otrokove želje, ki jih pošilja svetemu Miklavžu! Gotovo pa bo otrokom najbolj ustreženo s primernim trajnim darilom; zlasti velja to za šooloobvezne otroke. Zato vam

„Slovenčeva knjižnica“

nudi svoje lepe knjige izmed katerih je prav v ta namen pripravila nekaj izborov. — Miklavž more izbirati med štirimi skupinami knjig, ki so:

I. skupina:

Trije deli „Veselja dom“ za L 27.—

II. skupina:

Trije deli „Veselja dom“, „Baj Ganjo“ in „Roža sveta“ . . . . . za L 43.—

III. skupina:

Trije deli „Veselja dom“, „Roža sveta“, „Ovtar Marko“, „Dekle s biseri“ in „Baj Ganjo“ . . . . . za L 55.—

IV. skupina:

„Roža sveta“, „Dekle s biseri“, „Baj Ganjo“, „Ovtar Marko“, „Stepec“, „V zelenem polju roža“, „Svetinje nad Barjem“, „Družina v ledeni dobi“, „Ljudje, živali in bogovi“ in trije deli „Veselja dom“ . . . . . za L 61.—

LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI

zadruga z neomejenim jamstvom v lastni palači v Ljubljani, Miklošičeva cesta 6 nasproti hotela Union

Posojilnica je bila ustanovljena leta 1895.

sprejema hranilne vloge v vsaki višini in jih najugodnejše obrestuje, daje posojila na vknjižbo in proti poročtvu